

Den Haag, 12 januari 2023

Betreft: Aandachtspunten UNICEF Nederland voor consultatie Tijdelijke wet opvang ontheemden Oekraïne

Geachte leden van de vaste Commissie voor Justitie en Veiligheid,

Ten behoeve van de consultatie van de Tijdelijke wet opvang ontheemden Oekraïne brengt UNICEF Nederland hieronder graag een aantal zaken onder de aandacht. Gelet op de werkzaamheden van UNICEF Nederland leggen wij in onze reactie de nadruk op de mogelijkheden die deze wet biedt voor een goede opvang van ontheemde kinderen uit Oekraïne.

De Russische inval in Oekraïne leidde in 2022 tot een groot aantal Oekraïense ontheemden op de vlucht. Onder deze ontheemden bevinden zich vele kinderen. Het is bijzonder en daadkrachtig te noemen dat gemeenten in Nederland inmiddels in de opvang van ruim 70.000 ontheemden uit Oekraïne hebben voorzien.¹ Nu uit het rapport van Clingendael blijkt dat de verwachting is dat de oorlog in Oekraïne langer zal duren, kan Nederland in 2023 rekenen op grotere en langdurige opvang van deze groep.² De wettelijke taak van burgemeesters om zorg te dragen voor de opvang en verzorging van Oekraïense ontheemden is thans gebaseerd op het staatsnoodrecht dat op 31 maart 2022 in werking is getreden.

Aangezien het tijdelijke karakter van deze wettelijke basis niet langer past bij de huidige stand van zaken, juicht UNICEF Nederland de inzet toe om met de Tijdelijke wet opvang ontheemden Oekraïne te komen tot een integrale beleidsvisie voor de opvang op lange termijn. Wij pleiten ervoor om bij deze beleidsvisie specifiek rekening te houden met de kwetsbare situatie van ontheemde kinderen uit Oekraïne en hun specifieke noden en behoeften. Uit signalen die wij uit het veld krijgen blijkt namelijk dat hier in de Nederlandse praktijk niet altijd voldoende rekening mee wordt gehouden; dit is ook onze eigen waarneming bij het bezoeken van ruim 80 opvanglocaties. Dit baart ons grote zorgen en daarom wijzen wij u graag via deze brief op een drietal knelpunten in de huidige opvang van ontheemde kinderen uit Oekraïne:

1. Toegang van kinderen tot psychosociale zorg

UNICEF Nederland constateert dat Oekraïense kinderen momenteel gebrekkige toegang hebben tot psychosociale zorg. Dit is al zichtbaar vanaf het moment van inschrijving. Gemeenteamtbeambtenaren zijn niet getraind om het psychosociaal welzijn en eventuele kwetsbaarheid van kinderen te signaleren. Daarnaast is het afhankelijk van de locatiemanager of de GGD – of andere welzijnsorganisaties – die op de opvanglocatie aanwezig zijn. Vaak is dit niet het geval. Het is zorgelijk dat er geen standaard medische intake van de kinderen plaatsvindt en dat de kinderen in de opvang niet medisch worden gescreend.³ UNICEF Nederland erkent de druk op het Nederlandse zorgsysteem en acht het positief dat staatssecretaris Van der Burg in gesprek is met het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport over alternatieve oplossingen, zoals de inzet van Oekraïense psychologen vanaf het voorjaar van 2023.⁴

Wij pleiten ervoor om te voorzien in een adequate kwetsbaarheidsscreening van alle vluchtelingenkinderen die in Nederland aankomen. Alleen dan kunnen eventuele zorgbehoeften in kaart worden gebracht en kan passende zorg worden opgezet. Daarbij dient gewaarborgd te worden dat alle medewerkers in de gemeentelijke opvang getraind worden om psychosociale problematiek bij vluchtelingenkinderen te herkennen.

¹ [IAK-formulier.pdf](#)

² [Opvang Oekraïners lange termijn \(1\).pdf](#)

³ [Oekraïense kinderen, zijn ze al in beeld? \(defenceforchildren.nl\)](#)

⁴ [Vreemdelingenbeleid | Tweede Kamer der Staten-Generaal](#)

2. Zicht op het welzijn van kinderen in de POO en GOO

UNICEF Nederland vindt het zorgelijk dat er zowel binnen de GOO als de POO geen rol is vastgelegd voor iemand die verantwoordelijk is voor het welzijn van de kinderen en zicht houdt op hoe het met hen gaat. Als gevolg is er onvoldoende zicht op het welzijn van de kinderen, met alle gevolgen van dien. Op 22 december 2022 is de motie van Kamerleden Kröger (GroenLinks) en Piri (PvdA) aangenomen waarin wordt verzocht om voor elke opvanglocatie een speciaal aangewezen 'Contactpersoon Kind' aan te stellen die verantwoording aflegt over de activiteiten, het welzijn en de veiligheid van kinderen op de desbetreffende locatie.⁵ De motie heeft enkel betrekking op kinderen van asielzoekers die in een (nood)opvanglocatie verblijven. UNICEF Nederland is van mening dat deze motie ook reeds toepasbaar zou moeten zijn op de situatie van ontheemde Oekraïense kinderen in de GOO en waar mogelijk ook op kinderen in de POO.

Daarom pleiten we ervoor om gemeenten aan te moedigen om een 'Contactpersoon Kind' aan te wijzen die zicht houdt en verantwoording aflegt over het welzijn en de veiligheid van kinderen in de GOO en daar waar mogelijk kinderen in de POO. Hierbij kan worden gedacht aan een medewerker in de GOO of een (Oekraïense) medewerker op school.

3. Langetermijnvisie bij onderwijs

UNICEF Nederland bewondert de inspanning die gemeenten leveren om onderwijs te bieden aan Oekraïense kinderen, onder andere in de vorm van tijdelijke onderwijsvoorzieningen (tov's). De vraag is echter of het karakter van de tov's past binnen de lange termijnvisie die het ministerie van Justitie & Veiligheid nu ontwikkelt. Dat gemeenten voorzien in goede toegang tot onderwijs, betekent helaas niet altijd dat de kwaliteit van het onderwijs goed gewaarborgd is. De inzet van onbevoegde Oekraïense leraren op tov's is begrijpelijk met het oog op het huidige lerarentekort, maar het is zorgelijk dat deze leraren van tevoren niet worden gescreend en dat er geen procedure is om de kwaliteit van de tov's te garanderen. Daarnaast zijn de verschillen in onderwijs tussen gemeenten groot, zijn ouders onvoldoende op de hoogte van het Nederlandse onderwijssysteem en is de betrokkenheid van ouders bij het onderwijs niet op alle plekken (goed) geregeld. Ook blijkt uit de praktijk dat steeds meer Oekraïners – net zoals asielzoekers – moeten verhuizen tussen opvanglocaties, onder andere van de POO naar de GOO. Dit bemoeilijkt de continuïteit van het onderwijs.

UNICEF Nederland acht de inzet van OCW op een kwaliteitsslag in het beschikbare nieuwkomersonderwijs van essentieel belang, aangezien alle kinderen op basis van art. 28 Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind (IVRK) recht hebben op goed kwalitatief onderwijs.⁶ In dit kader vragen we u om kritisch te reflecteren op de positie van tijdelijke onderwijsvoorzieningen binnen de lange termijnstrategie van het ministerie van Justitie & Veiligheid voor de opvang van Oekraïners.

Veel dank voor het overwegen van onze aandachtspunten in de verdere uitwerking van de Tijdelijke wet opvang ontheemden Oekraïne. Vanzelfsprekend zijn wij beschikbaar voor overleg, indien gewenst.

Met vriendelijke groet,
UNICEF Nederland,

Directeur

⁵ [Motie van de leden Kröger en Piri over voor elke opvanglocatie een speciaal aangewezen contactpersoon kind aanstellen \(3\).pdf](#)

⁶ [Opvang Oekraïners lange termijn.pdf](#)

